

מוצרים שיש לבערם או למוכרם בערב פסח

הרב מרדכי וולנוב

במהלך הניקיונות לחג הפסח אנו מוצאים את עצמנו עומדים מול עשרות רבות של מוצרים שאין עליהם תווית 'כשר לפסח', ואין אנו יודעים אם מותר להשהותם בבית ולאוכלם אחר הפסח, או שחובה למוכרם לבערם או לזרוקם לאשפה. בעבר פרסמנו מספר מאמרים על נושא זה, ובהם הובאה רשימת מוצרים שמדריכה כיצד יש לנהוג עם כל מוצר ומוצר. כאן אנו מפרסמים שוב את הטבלה, והוספנו לה כמה מוצרים שנשאלנו עליהם בשנה שעברה ושינויים בגלל מציאות שהשתנתה במספר מוצרים, ולכן כל מאמר קודם למאמר זה יחשב כ"בטל ומבוטל" ביחס למאמר זה שהוא נכון לשנת תשע"ו.

א. רשימת מוצרים¹

המוצרים ברשימה זו מחולקים לשלושה סוגים:

1. מוצרים שאין בהם כל חשש חמץ, ולכן אין צורך למוכרם אלא רק להצניעם, כיוון שסוף סוף הם לא הוכשרו לפסח.

2. מוצרים שיש בהם תערובת חמץ או חשש לתערובת חמץ, ואיסורם מדרבנן. אפשר למכור מוצרים אלו במכירת החמץ, גם לפי הדעות שמחמירות שלא לכלול במכירה מוצרי חמץ גמור (כלומר, שיש בהם כזית דגן בתערובת).

3. מוצרים שיש בהם חמץ גמור, ושיעור החמץ גדול מכזית. מותר לכתחילה למכור מוצרים אלו ולסמוך על המכירה, אך רבים נהגו לבערם או לזרוקם.

הערה: על מוצרים רבים נכתב שיש למוכרם לגוי משום שהם מכילים תמציות. תמציות יכולות להיות חמץ גמור, הואיל והן תערובת של חומרים כימיים טבעיים מן החי או מן הצומח וכדומה. חלק מן התערובות האלה מכילות גם אלכוהול שמופק מדגן.

1. כל המוצרים שנכתב בטבלה שאין צורך למוכרם, יש להניחם במקום מוצנע, כדי שבני הבית לא יתבלבלו ויבואו לאכול מהם בפסח.

המוצר	מה לעשות בו	הסבר
אבקת אפיה	למכור	בדרך כלל אין בה בעיית חמץ, כיוון שהיא עשויה מעמילן תירס, אך יש גם אבקות אפייה שעשויות מעמילן חיטה. לכן, ראוי למוכרן, אך ודאי שלא לבערן
אבקת ג'לטין	ג'לטין טהור אינו מכיל חמץ	להצניע. במידה ועל האריזה מופיעים רכיבים נוספים למכור
אבקת חרובים	להצניע	
אבקה להכנת שוקו	למכור	מכילה תמציות, ולפעמים גם עמילנים שמופקים מחמץ
אבקת מרק	למכור	בחלק מאבקות המרק מעורב קמח, אך שיעורו אינו עולה על שיעור כזית, ואיסורו רק מדרבנן
אבקת סוכר	להצניע	אינה מכילה חמץ
אבקת סחלב	למכור	עשוי מעמילן שעשוי להיות מופק מחמץ
אבקת עשב חיטה	למכור	חשש לחמץ
אבקת קקאו	להצניע	
אורז	אשכנזים: להצניע	קטניות
אטריות	ראוי לבער	חמץ גמור
אטריות אורז	למכור	הרבה מהמפעלים המייצרים מוצר זה מייצרים במקביל גם אטריות מחמשת מיני דגן

המוצר	מה לעשות בו	הסבר
אינסטנט פודינג	למכור	עלול להכיל עמילן חיטה ותמציות שמפקות מחמץ
אלכוהול למאכל	למכור	
אלכוהול רפואי	להצניע	טעמו פגום
במבה	להצניע	קטניות, אין בה חמץ
בורגול	ראוי לבער	חמץ גמור
בירה	ראוי לבער	חמץ גמור
בצק סוכר	למכור	ייתכן שיהיו בו קטניות אם משתמשים ב'קורן סירופ', וייתכן שיהיה בו חמץ גמור אם משתמשים בגלוקזה
בשר צמחי	למכור	עלול להכיל קמח חיטה וגלוטן
גביעי גלידה	ראוי לבער	חמץ גמור
ג'לי	למכור	יכול להכיל מלח לימון, וייתכן שהוא יוצר מעמילן חיטה
גלידות	גלידות שמכילות עוגיות וכדומה - ראוי לבערן. גלידות שאינן מכילות עוגיות - יש למוכרן	בגלידות יש מלח לימון, וייתכן שהוא הופק מחמץ. גם בתמציות טעם שהוכנסו לגלידה יש לעתים אלכוהול שהופק מחמץ
גרבר לתינוקות	למכור	
גרנולה	ראוי לבער	חמץ גמור

המוצר	מה לעשות בו	הסבר
גרעינים ופיצוחים	לא קלויים - להצניע. קלויים - למכור	בדרך כלל הקלייה נעשית בתערובת של מים וקמח תפוחי אדמה, ולעתים משתמשים בקמח חיטה. כיוון שמדובר בספק, ניתן לכתחילה לסמוך על המכירה, גם למחמירים שלא למכור חמץ גמור
גריסים	למכור	בתהליך ההכנה יש חשש למגע עם מים. גריסים בהשגחת 'העדה החרדית' אינם נרחצים במים
דאודורנט	מותר לשימוש בפסח (גם בלא הכשר).	גם אם מעורב בו חמץ, הוא אינו ראוי למאכל כלב
זבש	להצניע	אינו מכיל חמץ
דגים טריים	כשרים לפסח	
דגים קפואים	להצניע	לספיגת המים בדג משתמשים בדרך כלל בסודיום פוספט, ואין בו בעיה. לעתים מוסיפים להם עמילנים, אך אין זו מציאות שכיחה
שימורי גפילטע - פיש, רולדות קפואות של גפילטע - פיש	אם כתוב על המוצר שהוא מכיל קמח - ראוי לבער	לפעמים שימורי גפילטע - פיש מכילים קמח חיטה, אך פעמים רבות הם מכילים קמח תפוחי אדמה, והם אינם חמץ כלל
דייסת קרונפלור	ראוי למכור	בדרך כלל אינה מכילה חמץ; לעתים נדירות יכולה להכיל גם עמילן חיטה
דפי אורז	להצניע	
ויטמינים	למכור	בכל סוגי הוויטמינים ייתכן שיש חמץ גמור
וודקה	ראוי לבער. במקום הפסד מרובה, ניתן להקל ולמכור	עשוי מחמץ גמור

המוצר	מה לעשות בו	הסבר
חד - פעמי: מפות ניילון, ניירות פרגמנט לאפייה, מנג'טים.	מותר לשימוש בפסח	אין בהם חמץ
חומץ סינטטי	להצניע	אינו מכיל חמץ
חומץ	למכור	לפעמים מיוצר בלא חשש חמץ כלל, ולפעמים מיוצר בתהליך תסיסה עם חומרים שיש בהם חשש חמץ
חומצת לימון	למכור	מיוצרת על בסיס תסיסת סוכרים, והיא עלולה להיות מופקת מקטניות או מחמץ
חיטה	למכור	פעמים רבות גרעיני החיטה נרחצים או מושרים במים. חיטה בהשגחת 'העדה החרדית' אינה נרחצת במים
חלב סויה	למכור	יתכן חשש חמץ
חלווה	למכור	חלווה בהשגחת 'העדה החרדית' אינה חמץ בדרך כלל אלא קטניות. בחלווה ללא סוכר יש תוספת סורביטל, ויש בו חשש חמץ
חמאת בוטנים	למכור	בדרך כלל מוסיפים לה אחוז קטן של אמולסיפייר ומוצר עמילן, ויש בהם חשש חמץ
חרדל	למכור	מכיל סובין (קליפת הדגן). בדרך כלל הוא מכיל עמילנים בתור מייצבים, וייתכן שהם הופקו מחיטה. ובכל מקרה, אין בקופסה כזית דגן
חומרי ניקיון	מותרים לשימוש בפסח	בדרך כלל אין בהם חמץ, וגם אם יש - אין הוא ראוי למאכל כלל
טונה	להצניע	אין חשש חמץ

המוצר	מה לעשות בו	הסבר
טחינה	אשכנזים: להצניע	הטחינה עשויה משומשום טחון. השומשום הוא קטנית ולא חמץ
יין מתוצרת הארץ	להצניע	אינו מכיל חמץ
כוסמת	להצניע	אינה חמץ אלא קטנית. רבים מתבלבלים בין מה שקרוי היום 'כוסמין' - מחמשת מיני דגן - ובין מה שקרוי 'כוסמת' - קטנית
כלים חד - פעמיים מפלסטיק	מותר להשתמש בפסח	אינם מכילים חמץ
כלים חד - פעמיים מקרטון או מנייר	יש מחמירים שלא להשתמש, אם אין עליהם הכשר לפסח	בתהליך ייצורם משתמשים בעמילן. בדרך כלל העמילן הוא עמילן תירס, אך ייתכן שישתמשו גם בעמילן חיטה. יש פוסקים ² שמקלים גם כאשר ידוע בוודאות שמדובר בעמילן חיטה
כמון	למכור	ישנה סבירות גבוהה שמעורב בו חמץ
לדר	למכור	ישנם כאלה המכילים קמח מימשת מיני דגן
ליקר	למכור	יכול להכיל אלכוהול ומייצבים שהופקו מחמץ
מטרנה חלבית	להצניע	
מטרנה צמחית	להצניע	
מיונז	למכור	מכיל חרדל

² הרב אליקים לבנון שליט"א. ומהרב יעקב אריאל שליט"א שמעתי שכשר להשתמש בהם באופן כזה, אך לא למהדרין.

המוצר	מה לעשות בו	הסבר
מיץ לימון	למכור	יש מיץ לימון שמעורב בו מלח לימון, וייתכן שהוא הופק מחמץ
מזון לבעלי חיים	למכור	רובם מכילים חמץ גמור
מים ללא טעמים	כשרים לפסח	
מלבין קפה	למכור	תערובת חמץ
מלח	להצניע	
מלח לימון	למכור	לפעמים מופק מחמץ
ממרח אגוזים	למכור	מכיל עמילנים, תמציות טעם שמכיל אלכוהול, מייצבים אחרים - עד 20%
ממרח תמרים	למכור	יכול להכיל עמילן באחוזים גבוהים
מסטיקים	למכור	בדרך כלל יש בהם חמץ גמור (ויטמין C, גלוקוזה)
מרגרינה בלא טעם	אשכנזים: להצניע	מכילה קטניות
מרגרינה בטעמים	למכור	מכילה תמציות שייתכן שהופקו מחמץ
משפר אפיה	למכור	
משקאות אנרגיה	למכור	בדרך כלל יש בהם או חומצת אסקורביט או מלח לימון או שניהם, יש גם אנזימים והרבה פעמים ויטמינים, שכל האלו עלולים להיות חמץ גמור. אין כזית בתערובת
משקאות קלים	למכור	מכילים תמציות שייתכן שהופקו מחמץ

המוצר	מה לעשות בו	הסבר
משקאות קלים דיאט	להצניע	יש בהם ממתיק מלאכותי שנקרא 'אספרטיים', המופק מקטניות
משקאות חריפים (ויסקי, בירה, וודקה)	ראוי לבערם	חמץ גמור. וודקה בהשגחת 'העדה החרדית' אינה מכילה חמץ
משקאות חריפים אחרים	למכור	מכילים תמציות ואלכוהול, וייתכן שהם הופקו מחמץ
נייר כסף, תבניות אלומיניום וכדומה	אינם צריכים הכשר מיוחד לפסח	צריכים הכשר לכל השנה, משום שבייצור האלומיניום משתמשים בשמן, ולפעמים משתמשים בשמן TALLOW, שמן מן החי שאינו כשר
סודה לשתיה	להצניע	
סוכר	להצניע	אינו מכיל חמץ. בייצור סוכר מסלק (מתוצרת אירופה), יצרנים רבים משתמשים בחומר שמכיל קטניות
סוכר וניל	למכור	לפעמים יש בו עמילן, ותמצית הווניל עלולה להכיל אלכוהול שהופק מחמץ
סוכרזית וממתקים אחרים שמכילים סוכרזית	למכור	מעורבים בהם דקסטרזה או מלטו דקסטריין, ולפעמים ממתיק נזולי שמכיל סורביטל, ועלול להיות בהם קטניות או חמץ גמור
סוכריות טופי	ראוי לזרוק, אפשר גם לסמוך על המכירה	מכילות תמציות טעם עם אלכוהול, צבע מאכל שמכיל אלכוהול, מייצבים, גלוקוזה - עד 80%
סוכריות לעוגה	למכור	
סולת	למכור	יש חשש שעירבו מים בתהליך הייצור

המוצר	מה לעשות בו	הסבר
סילאן	למכור	בסילאן טבעי אין בעיה, סילאן שמיוצר בארץ מערבים פעמים רבות תמציות ועמילנים המופקים מחמץ
סירופ מייפל	למכור	
סירופ שוקולד	למכור	יכול להכיל עמילן, גלוקוזה ותמציות טעם שיש בהם אלכוהל
סרדינים	להצניע	קטניות או חשש לקטניות
עדשים אדומות / כתומות	למכור	מורחים עליהם שמן, לפעמים מדובר בשמן משוחזר
עדשים ירוקות	אשכנזים: להצניע	קטניות
עופות לא מעובדים	להצניע	כיוון שהעוף ניזון מתערובת חמץ, יש חשש רחוק מאוד שיימצא בו חמץ
פודינג	למכור	עלול להכיל עמילן חיטה ותמציות שמופקות מחמץ
פופקורן	להצניע	
פיצוחים	למכור	פעמים רבות מעורב קמח במלח. בפיצוחים בהשגחת 'העדה החרדית' מעורב קמח תפוחי אדמה, למעט בוטנים אמריקאיים
פירות יבשים	למכור	יש שמתמשים בעמילנים לספיגת לחות בתהליך הייצור, ויש שמוסיפים תמציות. בפירות יבשים מסוכרים יש תמציות, והחשש שיהיה בהן חמץ גבוה יותר. בכל מקרה, אפשר לסמוך על המכירה
פצפוצי אורז	למכור	עלולים להכיל גם תערובת מחמשת מיני דגן

המוצר	מה לעשות בו	הסבר
פריכיות אורז	אם יש רק אורז, בלי תוספת של תערובת מחמשת מיני דגן, יש להצניע	בפרסום של 'העדה החרדית' נכתב שייתכן שיש בהן חשש חמץ, ולכן המחמיר למכור אותן תבוא עליו ברכה
פריכיות מחמשת מיני דגן	ראוי לבער	בתהליך הייצור נוצר מגע עם מים
צ'יה	אינה מכילה חמץ	להצניע. המנהג לא להשתמש ללא כשרות לפסח
צ'יפס טבעי	להצניע	אינו מכיל חמץ
צ'יקו	להצניע	אינו מכיל חמץ. בפרסום של 'העדה החרדית' נכתב שיש בו חשש חמץ, ולכן המחמיר למכור תבוא עליו ברכה
קווקר	ראוי לבער	חמץ. משתמשים במים כדי לרכך את הגרגיר לפני רידודו
קוסוקוס	לבער	חמץ גמור
קופסאות שימורים	למכור	רוב קופסאות השימורים מכילות מלח לימון ותמציות טעם. יש שמכילות חומץ, שעלול להיות מיוצר מחמץ
קוקוס טהור	אינו מכיל חמץ	להצניע. המנהג לא להשתמש אם אין כשרות לפסח
קורונפלור	להצניע	קטניות
קורונפלקס	ראוי לבער	מכיל לתת שעורה. (קורנפלקס של חברת D&B אינו מכיל חמץ)
קטשופ	למכור	מכיל חומץ ותמציות שעלולות להכיל חמץ
קטניות	אשכנזים: להצניע	

המוצר	מה לעשות בו	הסבר
קינואה	אשכנזים: להצניע. ספרדים: מותרת לאכילה	יש אומרים שצמח הקינואה הוא סוג של קטנית
קמח חומוס	להצניע	
קמח חיטה ללא גלוטן	ראוי לבער	בתהליך הוצאת הגלוטן משתמשים במים
קמח טף	למכור	נטחן במטחנות בהם טוחנים קמח
קמח לבן, קמח מלא, קמח שיפון	למכור	מים מותזים על החיטה. היא אינה עוברת השריה, ואין ניכרים בה סימני חימוץ
קמח כוסמין	מעיקר הדין להצניע אך מומלץ למכור	בדרך כלל לא משתמשים בטחינת הכוסמין במים
קמח מצה חמץ	למכור	לא מנקים את המכונות עשוי להיות תערובת חמץ
קמח תופח	לבער	חמץ גמור
קפה טהור (נמס, שחור)	להצניע	
קפה בטעמים (וניל, מקופלת וכדומה)	למכור	מכיל תמציות טעם
קפה לבן	למכור	יכול להכיל חיטה
קצפת צמחית	למכור	
קקאו טהור	להצניע	אינו מכיל חמץ

המוצר	מה לעשות בו	הסבר
רוטב סויה	למכור	לפעמים יש בו גלוטן, אך אין כזית דגן בכל התערובת. הערה: ברוטב סויה אמתי משתמשים בחיטה, ולכן הוא חמץ גמור וראוי לבערו
רטבים (צ'ילי, רוטב שום, ברביקיו, בלונז, חרדל דיזון, מיונז)	למכור	מכיל עמילנים, תמציות טעם שמכילות אלכוהול, חומץ שמיוצר מאלכוהול, מייצבים אחרים - עד 50%
רום	למכור	מכיל תמציות שמופקות מחומץ
ריבה	למכור	מכילה תמציות, עמילנים וחומרים אחרים, והם עלולים להיות חמץ
ריבת חלב	למכור	מכיל עמילנים ותמציות טעם שיש בהם אלכוהול עד 30%
ריץ'	להצניע	אינו מכיל חמץ אלא קטניות
שומשום	קטניות	להצניע. גם לספרדים ראוי לא להשתמש אם אין כשרות לפסח
שוקולד (בלא תוספת עוגיות וכדומה)	למכור	עלול להכיל תמציות שמופקות מחמץ
שיבולת שועל	לבער	חמץ. משתמשים במים כדי לרכך את הגרגיר לפני רידודו
שמרים	למכור	שמרים הם פטריות חד-תאיות, והן אינן חמץ, אך לעתים קרובות יש בשמרים גם מלח לימון שפעמים מופק מחמץ, ולעתים גם אלכוהול
שלוקים - איגלואים	למכור	
שמרי בירה	לבער	

המוצר	מה לעשות בו	הסבר
שמן זית	להצניע	
שמן קיק	להצניע	
שמן קנולה	להצניע	נעשה מזרעי לפתית, שהם קטניות. יש פוסקים אשכנזיים שסוברים ששמן קנולה אינו 'קטניות', ולמעשה כל אחד ישאל את רבו
שלווה	למכור	בתהליך הייצור בדרך כלל אין מעורבים מים, אך לפעמים מוסיפים מים, כדי לזרז את ההתנפחות
שקדי מרק	ראוי לבער	חמץ גמור
שקדים טבעיים	אינם מכילים חמץ	מעיקר הדין מותר להשתמש. ראוי לצרוך עם כשרות לפסח
שקיות אוכל מנייר	יש מחמירים שלא להשתמש, אם אין עליהם הכשר לפסח	בתהליך ייצורם משתמשים בעמילן. בדרך כלל העמילן הוא עמילן תירס, אך ייתכן שישתמשו גם בעמילן חיטה. יש פוסקים ³ שמקלים גם כאשר ידוע בוודאות שמדובר בעמילן חיטה
תבלינים	למכור	יש תבלינים שהם קטניות בלבד, ויש תבלינים שמעורבת בהם חיטה באקראי או בכוונה
תבניות נייר	לעיתים מכילות עמילן	להצניע כיוון שאינן ראויות למאכל כלב
תמציות טעם	למכור	בייצור תמצית משתמשים בדרך כלל באלכוהול, והוא עלול להיות מופק מחמץ

³ הרב אליקים לבנון שליט"א. ומהרב יעקב אריאל שליט"א שמעתי שכשר להשתמש בהם באופן כזה, אך לא למהדרין.

המוצר	מה לעשות בו	הסבר
תה	תה רגיל - יש להצניע. תה בטעמים - יש למכור	תה בטעמים מכיל תמציות, והן עלולות להיות מופקות מחמץ
תמצית וניל	למכור	מכילה תמציות העלולות להכיל חמץ
תערובת להכנת עוגה	לבער	
תערובת לפלאפל	לבער	
תרופות ותוספי מזון	למכור	יש תרופות המכילות חמץ גמור, ולכן ראוי למוכרן